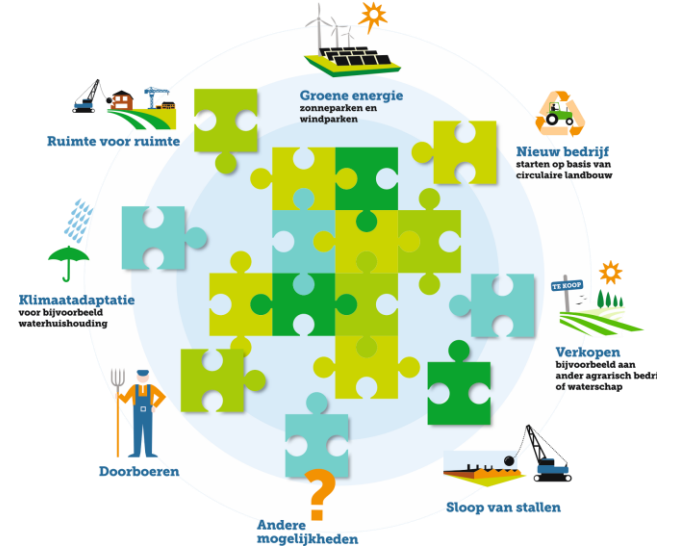

Puzzelen met integraliteit

Invalshoeken om grond te herbenutten

Puzzelen met Ruimte

Koppelkansen, doorbraken en lessen

Marlies Kampschreur, Jules Goris, Niki Thewissen,
Jim van den Beuken, Hugo Polman

Puzzelen met Ruimte

Doel

Lopende gebiedsprocessen helpen om de verschillende ruimtelijke opgaven rondom water, klimaat, landbouwtransitie, bodem, stikstof, wonen, energie of gezondheid verder te brengen.

Uitvoering

- A. Gebiedsspecifieke strategische en bestuurlijke koppelingen en meedenkkraft:
- B. Bijeenkomsten om te leren en oplossingen te vinden voor lastige gebiedsvraagstukken; stimuleren van leren van elkaar
- C. Extra middelen voor betrokken gebiedsprocessen organiseren

Organisatie: Door koppelteam met leden uit PNB, RNOB, waterschap en gemeente, bestuurlijk aanjaagteam (thematisch en regionaal), de 7 deelnemende gebiedsprocessen (Aadal, Dommelvallei, Raamvallei, Maasheggen, Maashorst, Laar, Vught buitengebied).

Meer weten? <https://puzzelenmetruimte.nl>

Dus:

- ✓ Koppelkansen in beeld en waarmaken
- ✓ Actieve stilstand voorkomen en doorbraken helpen realiseren

Puzzelen met Ruimte

Doel: Lopende gebiedsprocessen helpen om de verschillende ruimtelijke opgaven rondom water, klimaat, landbouwtransitie, bodem, stikstof, wonen, energie of gezondheid verder te brengen. Insteek van de gebiedsprocessen die vooruit zijn geholpen:

- Aadal, Adaptieve gebiedsontwikkeling ten behoeve van het voorkomen van te veel of te weinig water. Dit wordt gecombineerd met een verbetering van de ecologische, klimaatadaptieve en recreatieve mogelijkheden van de Aa in Veghel en Bernheze.
- Dommelvallei, Gebiedsontwikkeling Dommelvallei ten behoeve van realiseren van doelstellingen uit het Brabants Programma Landelijk Gebied (BPLG) in bufferzones.
- Raamvallei, Een koppeling tussen de waterbergingsopgave met natuurontwikkelingen koppelkansen van agrarische- en recreatieondernemers van Goei Leven.
- Maasheggen, Unesco biosfeerstatus met een accent op landschapontwikkeling, duurzaam beheer en een toeristisch recreatieve ontwikkeling.
- Maashorst, Natuur- en landschapontwikkeling, het versterken van de toeristische recreatieve mogelijkheden.
- Laar; beëindiging en herbestemming van zes veehouderijen, en mogelijke omschakeling van veehouderijen in combinatie met gebiedsontwikkeling.
- Vught buitengebied); doorontwikkeld van een proeftuin naar visie op het buitengebied vanuit de gemeente. Hierbij worden de (concept) opdrachten (Rijkdoelstellingen), gebiedsontwikkelingen (GGA's) en gemeentelijke doelstellingen voor het buitengebied op elkaar afgestemd
- En 10 andere (gebieds)processen door casussen via gerichte opleiding vooruit te helpen (zoals overeenstemming bereiken op pachtovereenkomsten, strategisch programma voor eigenaarschap op bruggen tussen overheden, vlottrekken van vastgelopen casussen in (GGA)-gebiedsprocessen en nieuwe handvaten om regie te nemen

Resultaten

- ✓ Koppelkansen in beeld gebracht en uitvoering hierop georganiseerd in **7** gebiedsprocessen met middelen en strategische meedenkkracht
- ✓ Doorbraken helpen realiseren in **13** (gebieds)processen
- ✓ **1** Opleiding opgezet voor succesvol doorbraken realiseren met botsproef en krachtbaan met diverse groep van **10** deelnemers van gemeenten, ZLTO, waterschappen en provincie
- ✓ **40** bijeenkomsten om te leren en oplossingen te vinden voor lastige gebiedsvraagstukken voor projectleiders, betrokken organisaties, kernteams, bestuurders, Brabants GGA&BPLG team, ministerie LVVN, RTLG, RegioDag RNOB, bestuurlijk netwerk Stad & Platteland
- ✓ Botsproefmethodiek ontwikkeld en **3** botsproeven uitgevoerd en **20** krachtbaansessies om beweging op gang te krijgen
- ✓ Kennisdeling met behulp van presentaties, nieuwsbrieven, artikelen, website, botsproef spiekbrieftjes en **200** actieve stilstand bingospellen
- ✓ Succesvol programma gedraaid met **9** samenwerkende overheden in Noord-Oost Brabant en integraal en innovatief koppelteam vanuit **4** verschillende organisaties en thema-overstijgend bestuurlijk team

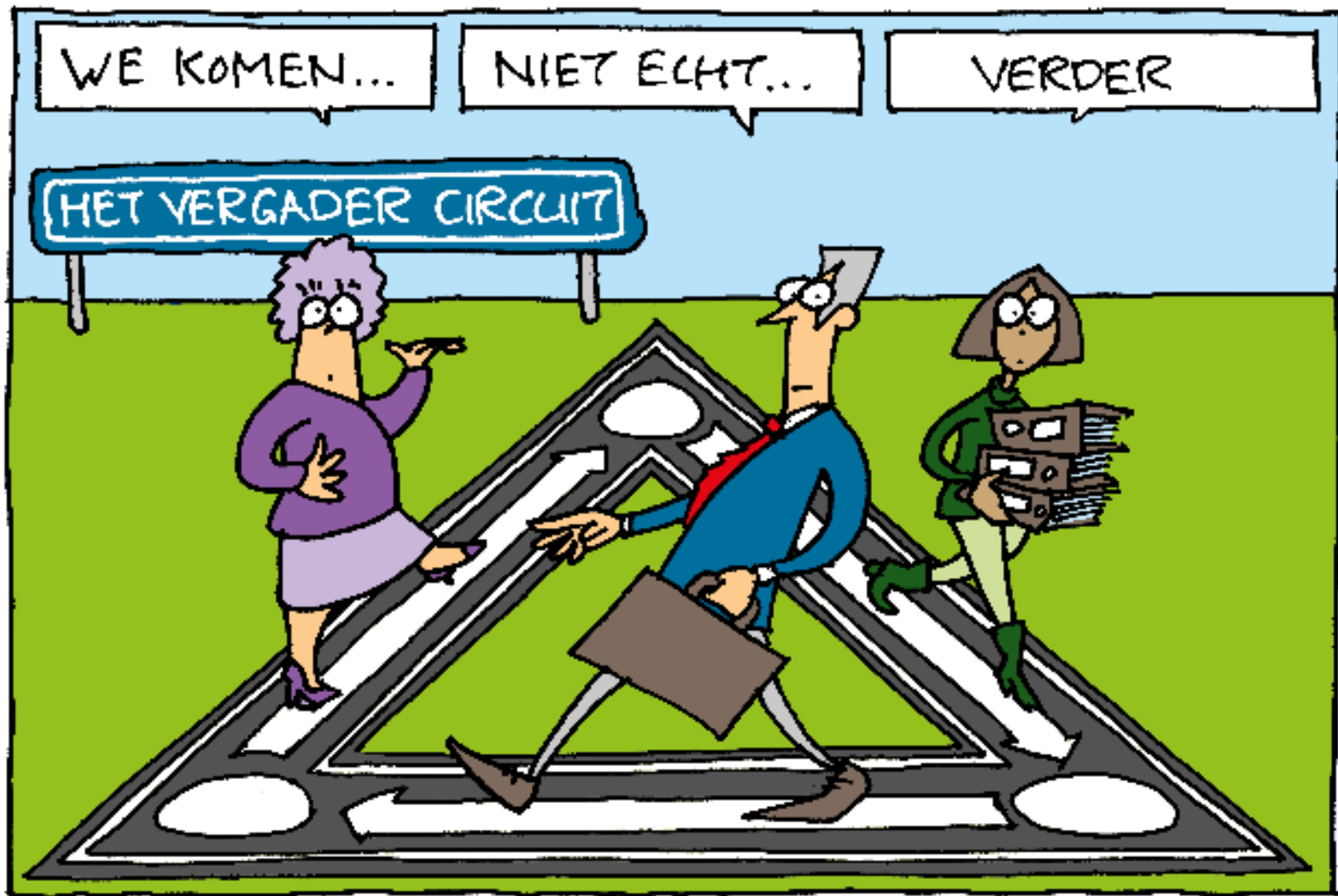
ACTIEVE STILSTAND / VIRTUELE VOORUITGANG

WE KOMEN...

NIET ECHT...

VERDER

HET VERGADER CIRCUIT

© 2024 www.aukeherrema.nl

Bingokaart als tool om actieve stilstand te herkennen, bespreekbaar te maken en te doorbreken:

18 KEER ACTIVE STILSTAND

Daar doen we hier toch niet aan?

“LATEN WE DIT EEN ANDERE KEER BESPREKEN.”

#UITSTELLEN
#DOORSCHUIVEN
#DUIKEN

Ken je dat, actieve stilstand? Dat kan heel irritant zijn. En eerlijk, ieder van ons gebruikt ze wel eens. We hebben een top 18 voor je samengevat zodat je die zelf en in je team of meetings kunt gebruiken en doorbreken.

Meer informatie of hulp nodig om stilstand te doorbreken? Scan de QR-code.

In samenwerking met Puzzelen met Ruimte
VITALZONE Regio Deal Noordooost Brabant

ACTIVE STILSTAND BINGO!

Loop jij op de werkvloer tegen een vorm van actieve stilstand aan? Check dan of hij op de bingokaart terug komt!
Horizontale volle rij = bingo
Verticale volle rij = superbingo.

In 80% van de gevallen hoef je niet stil te staan, bij 20% misschien wel. Beslis zelf!

“UITSTELLEN?”
“DOORSCHUIVEN?”
“DUIKEN?”

“Laten we ons focussen op de dingen die we wel kunnen bereiken.”	“Laten we dit een andere keer bespreken.” (Na de zomer, na de vakantie, na de stuurgroep etc.)	“Daar ga ik niet over, ik moet dit intern overleggen, ik kom erop terug.”
“Dat kunnen we niet voorstellen want dat accepteert die ene bestuurder/dat kernteam/ lid ‘de omgeving’ niet.”	“Die actie heb ik nog geen tijd voor gehad.”	“Dit kun je beter even bespreken met andere collega's, andere bestuurder, de manager, de provincie, gemeente, waterschap.”
“Laten we hier een nieuwe werkgroep/ commissie / stuurgroep voor oprichten.”	“Laten we het overleg verplaatsen tot die en die er ook bij kunnen zijn.”	“Daar hebben we geen capaciteit voor.”
“Dan zouden we eigenlijk een visie op dat gebied moeten maken.”	“Onze vergaderingen zijn net als de Bermuda Driehoek: iedereen verdwijnt erin en er komt nooit iets uit.”	“Kunnen we/ kunnen jullie dit nog even beter laten uitwerken (zelf of door een bureau).”
“Laten we eerst nog even kijken of we er samen uit kunnen komen, voordat we het bespreken in de stuurgroep.”	“Laten we wachten tot de nieuwe beleidslijn duidelijk is.”	“We moeten eerst nog een participatie bijeenkomst organiseren /in gesprek met het gebied/doelgroep.”
“Dat speelt hier niet.”	“Dat zien we wel als we de details uitwerken.”	“Probeer het eerst even ambieijk op te lossen en kom dan terug bij de volgende stuurgroep.”

VITALZONE Regio Deal Noordooost Brabant

“LATEN WE HIER EEN NIEUWE WERKGROEP VOOR OPRICHTEN.”

“DUIKEN?”

“LATEN WE WACHTEN TOT DE NIEUWE BELEIDSLIJN DUIDELIJK IS.”

“UITSTELLEN?”

“DAAR HEBBEN WE GEEN CAPACITEIT VOOR.”

“DOORSCHUIVEN?”

Lessen van Puzzelen met Ruimte

- Veel overheden hebben de ambitie om koppelkansen te realiseren en integraal te werken maar lopen vast of in rondjes.
 - Doordat vooral vanuit losse opgaven wordt gewerkt, er geen (pijnlijke) keuzes worden gemaakt in wat niet kan en iedere overheid de eigen opgaven het zwaarst laat wegen.
- Hulp vanuit Puzzelen met Ruimte op **proces én inhoud** en met **nieuwe instrumenten** zorgt voor versnelling en realiseren koppelkansen

BASIS OP ORDE

© 2024 www.aukeherrema.nl

Checklist

Basis op orde

- Opgave:** Bepaal het gebied en breng de opgaven in kaart, inclusief deadlines en urgentie
- Relatie:** Zorg voor vertrouwen; investeer in mensen en team (naast inhoud); vertel het hele verhaal
- Samenwerking:** Zorg voor betrouwbaar handelen als overheidsorganisaties samen – niet wijzen naar elkaar of naar hogere of lagere rangen binnen organisaties
- Aanbod:** benoem eigen aanbod, doelen, thema's en organisatie-doelen
- Organisatie:** Zorg dat er gemotiveerde, kundige trekker is voor de opgaven samen en organiseer mandaat voor het gebiedsproces als geheel.

Organiseer de juiste beweging

- Voorkom actieve stilstand:** creëer een **tijdljn** met deadlines en houd je eraan. Realiseer je dat de **pijn** van wachten vaak buiten de projectgroep of betrokken overheden ligt
- Doorbreek de drama driehoek:** Neem je **eigen verantwoordelijkheid** en doorbreek de drama driehoek van emoties, wantrouwen en onmacht
- Zet de eerste stap** die nu genomen kan worden. Sluit aan bij behoeftes van partijen, maak dat duidelijk zichtbaar. Vraag om commitment voor die stap. Gebruik tools als de **krachtbaan** om dit helder te krijgen.
- Beslissen en mogelijk maken:** tijd, geld, capaciteit, vergunningen

Metten van succes en bij stellen acties

- Bepaal** samen met de omgeving of je de doelen behaald hebt
- Stel je acties bij** (en slechts bij uitzondering je doelen) om je doelen te halen

Koppelkansen waarmaken en versnelling realiseren voorbeeld van resultaten uit één van de gebiedsprocessen

Aadal

- “De GGA verkenning heeft echt iets nieuws opgeleverd: duidelijker en integraler beeld van doelen, wensen en koppelkansen in het gebied
- **Versnelling** van 6 tot 9 maanden door cofinanciering van modellering omdat dit leidde tot een scherpere uitvoeringsagenda en koppelkansen concreter op casus niveau.
- Input van koppelteam om **doorbraak te helpen realiseren** icm de opleiding op gebied van krachtbaan en botsproef heeft ertoe geleid dat er nu bij 2 casussen binnen Aadal-Noord duidelijk versnelling is opgetreden:
 - Toetsers van verschillende overheden nu goed aan tafel
 - Bestuurders goed betrokken
- Beweging ontstaan: van langs elkaar heen praten vanuit verschillende sectoren en stukken rondsturen naar echt vooruit komen en samen beslissing (durven) nemen

Koppelkansen: Transitie
landbouw, extensivering
beekdal, cultuurhistorie,
recreatie, water, wonen

Koppelkansen waarmaken

voorbeeld van resultaten uit één van de gebiedsprocessen

Maasheggen

- “Door Puzzelen met Ruimte hebben wij de kans gehad andere doelgroepen te betrekken, naast de traditionele partners (overheden, terreinbeheerders en grondeigenaren). Zo hebben we vele burgers uit de dorpen betrokken bij de monitoring van biodiversiteit, hebben we de ‘kids’ de ‘maasheggen’ in weten te krijgen en hebben we ‘producenten van streekproducten’ in contact gebracht met elkaar en met de markt. Gewoon leuk. Anders. Met als resultaat meer waardering en draagvlak voor het gebied(sproces).”
- Daarnaast is er ook actie gekomen op het verbinden van het onderwerp gezondheid, dat was anders niet gebeurd.

Koppelkansen waarmaken en versnelling realiseren voorbeeld van resultaten uit één van de gebiedsprocessen

Buitengebied Vught waaronder Margriet:

- Door de impuls vanuit Puzzelen met Ruimte (zowel financiële bijdrage als ondersteuning van het koppelteam) is er gerichte actie ontstaan op het hele buitengebied van Vught. Zonder deze impuls hadden veel cases nog stilgelegen, waren de doelen niet goed in beeld en had Vught geen constructieve bijdrage kunnen leveren aan de GGA-gebieden
- Er is eigenaarschap ontstaan binnen de gemeente. Concreet betekent dit **significante versnelling van cases en rust in het buitengebied** (merkbaar bijvoorbeeld aan minder pachttelefontjes) en verbinding tussen Vught en Helvoirt (door herindeling kwam Helvoirt bij gemeente Vught).
- De **botsproef** heeft gezorgd dat duurzame energie-opwekking integraal werd gekoppeld binnen de gemeente waarmee voorkomen is dat het vast zou lopen en er duidelijkheid was richting de omgeving
- Vught heeft op een nieuwe manier leren samenwerken met de omgeving en integraal binnen de organisatie. Dit wordt nu verbreed naar het stedelijk gebied en het werken met de omgevingswet
- De tijdelijk impuls waardoor er capaciteit ontstond bij de gemeente was zo succesvol dat er nu permanent capaciteit wordt gereserveerd door de gemeente om dit te continueren.

Koppelkansen waarmaken én versnelling realiseren

Raamvallei

“Door Puzzelen met Ruimte hadden we met de kwartiermaker extra aandacht en expertise in het gebied. Dedicated inhuur met focus op stakeholders icm met gemeente-ambtenaar die het verbindt met de organisatie. Dit gaf de volgende resultaten:

- Verschillende projecten op cultuurhistorie zijn in uitvoering, waaronder kazematten, verwijzingen naar veldnamen
- Recreatie: betere ontsluiting gebied in uitvoering door de aanleg van en nieuw recreatief fietspad.
- Verschillende projecten op biodiversiteit waaronder aanleg bijenoasen ism agrarische natuurverenigingen
- De waterdoelen zijn goed geborgd, oa via realiseren van natte EVZs
- Toekomstbestendige oude landgoederen: lobby behoud landgoederenzône bij provincie en gemeente. Aantal landgoederen bezocht met betrokken wethouders, gesprekken met landgoedeigenaren en provincie. Verkenning herenboerlocatie op landgoederen.
- Toekomstbestendige landbouw; beelden hierover zijn vormgegeven samen met jonge boeren in het gebied, begin 2025 wordt dit gedeeld met alle agrariërs.

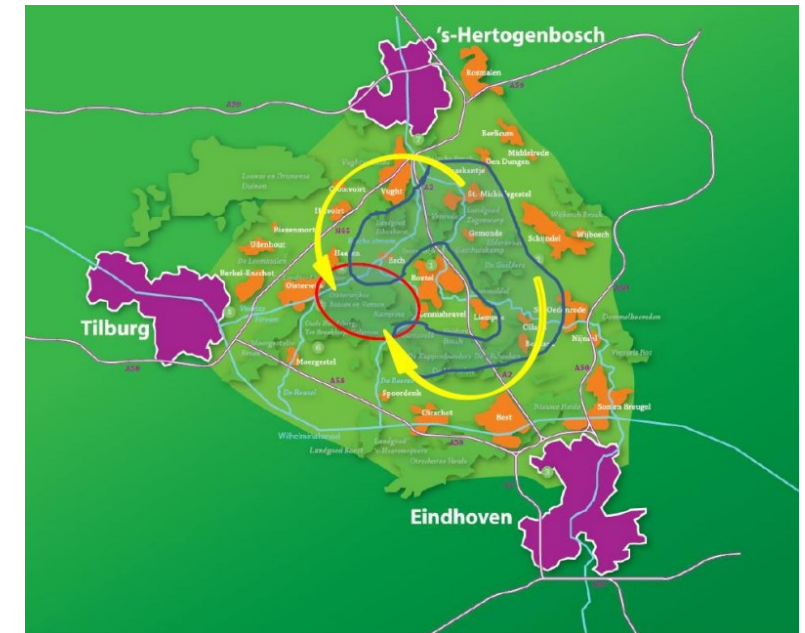
Koppelkansen waarmaken en versnelling realiseren

Dommelvallei:

- De impuls vanuit Puzzelen met Ruimte heeft geholpen om te werken aan de onderlinge samenwerking tussen (bestaande) initiatieven en gebiedspartners, zowel binnen gebiedsproces Dommelvallei als binnen de gemeentelijke organisatie (teams MEO, RO, VTH) en aansluiting op GGA Kampina en LBV
- Er is eigenaarschap ontstaan binnen de gemeente voor ontwikkeling van vitaal landelijk gebied. Concreet betekent dit dat er invulling is gegeven aan het te vormen kernteam, dat er een afwegingskader is opgesteld voor initiatieven en dat er inzicht is gekomen in de nog te maken keuzes om tot uitvoering te komen.
- Er wordt gezorgd dat kansrijke initiatieven worden gebundeld en dat deze al verder kunnen en er geen vertraging optreedt door te wachten op visievorming.
- *Beschrijving resultaten; Afwegingskader initiatieven, kanskaart gebied, plan van aanpak verkenning Dommelvallei, video inspiratiesessie, video gebiedsgesprek, video proces verkenning Dommelvallei. Voucherregeling en inrichtingsvoorstel governancestructuur*

<https://www.youtube.com/watch?v=pEvZRQHLZCO>

Koppelkansen waarmaken én versnelling realiseren

Maashorst:

- Door Puzzelen met Ruimte hadden we de mogelijkheid om verouderd manifest te vernieuwen naar gedragen visie met gebiedspartners. Deze visie wordt nu goed toegepast en geeft structuur in beantwoorden van verzoeken uit het gebied. De visie is in december 2023 door de drie gemeenteraden van Bernheze, Maashorst en Oss vastgesteld.
- We hebben participatie beter gestructureerd, waardoor meer mensen betrokken worden en verwachtingen helderder zijn. Doordat visie is vastgesteld is er meer rust bij de betrokken partijen. Beter participatieproces heeft ook geleid tot beter inzicht in bezoekersstromen.
- Momenteel richt het gebiedsproces Maashorst zich op de transitie van het landelijk gebied in de schil direct om het natuurgebied Maashorst.
- De activiteiten gericht op de Noordelijke Peelpoort hebben geleid tot beter in beeld krijgen van de opgaves in het gebied en momenteel wordt laatste hand gelegd aan intentie-overeenkomst waarin voor alle buurgemeenten, waterschap en provincie juridisch goed is uitgewerkt onder welke criterie agronatuurwonen mogelijk is. Dit is belangrijke en noodzakelijke tussenstap om daadwerkelijk tot uitvoering van de gewenste 3 a 5 pilots te komen.
- In deelgebied Hooge Vorssel is met een werkgroep met stakeholders en belanghebbenden het gebiedsproces vormgeven en een gebiedsvisie opgesteld waarin koppelkansen zijn geïdentificeerd

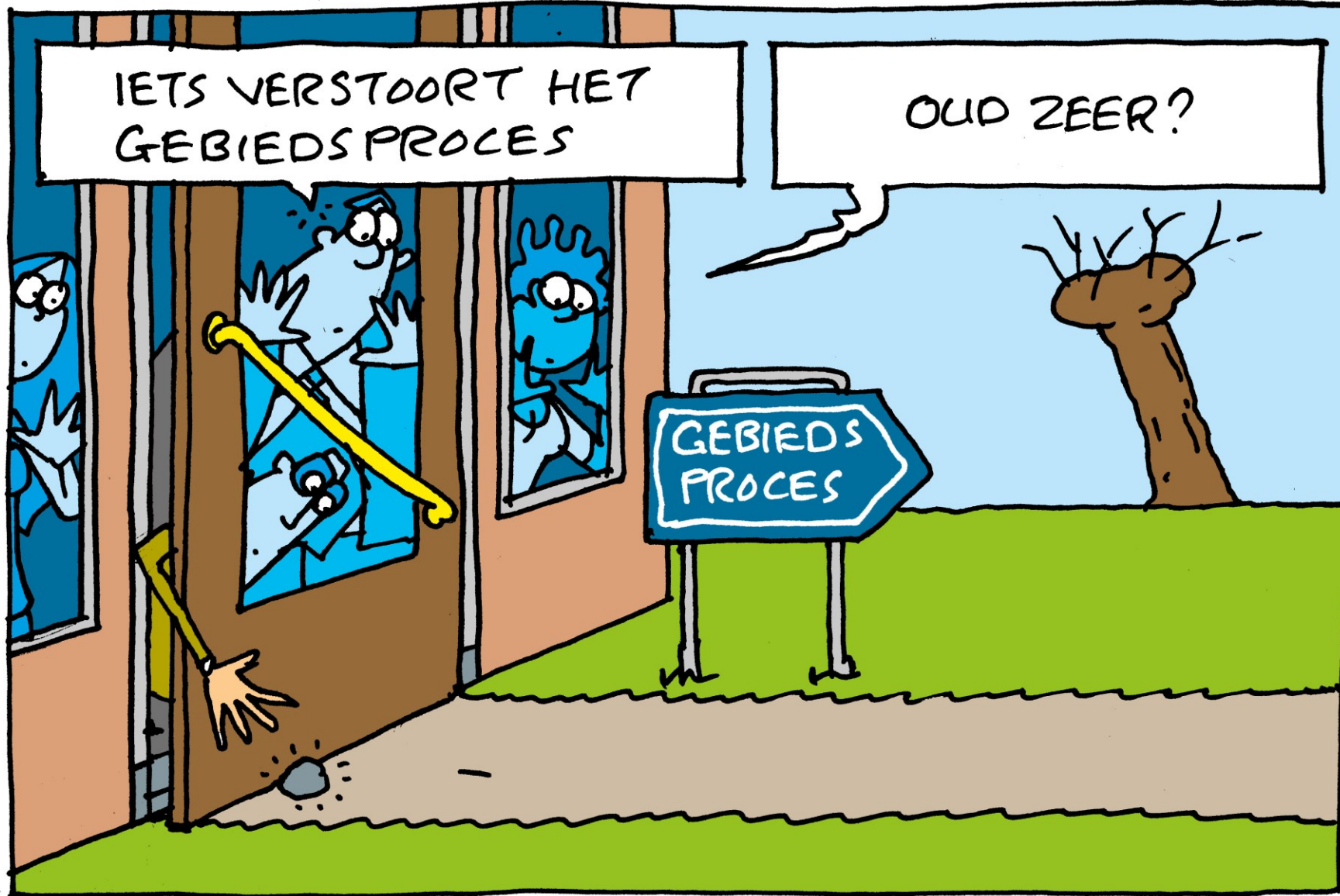
EEN 10 IS PRACHTIG, EEN 7 IS REALISTISCH

Puzzelen met Ruimte

© 2024 www.aukeherrema.nl

KLEINE ZAKEN KUNNEN GEBIEDSPROCES VERSTOREN

Puzzelen met Ruimte

© 2024 www.aukeherrema.nl

BOUW EERST EEN RELATIE OP

Puzzelen met Ruimte

© 2024 www.aukeherrema.nl

Regio Deal
Noordoost Brabant

Lessen

Puzzelen met Ruimte

DE DRAMADRIEHOEK DOORBREKEN

Puzzelen met Ruimte

© 2024 www.aukeherrema.nl

VISIE VERSUS UITVOERING

Puzzelen met Ruimte

© 2024 www.aukeherrema.nl

ZIJN DOELEN VOOR ALLEN GELIJK?

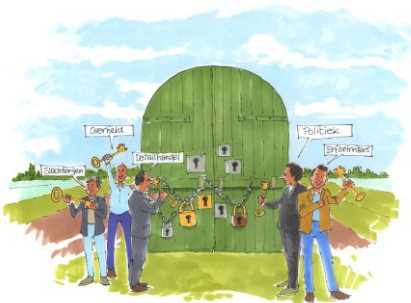
Puzzelen met Ruimte

© 2024 www.aukeherrema.nl

We zijn er nog niet!

Daarom: Puzzelen met Ruimte 2.0: gericht op doorbreken van actieve stilstand

- Doorbraken genereren met dedicated doorbraakteam
- Breder inzetten en opschalen van nieuw ontwikkelde instrumenten zoals de botsproef
- Gebiedspecifieke strategische en bestuurlijke koppelingen en meedenkkraft:
- Bijeenkomsten en extra middelen voor betrokken gebiedsprocessen indien nodig om oplossingen te vinden voor lastige gebiedsvraagstukken en doorbraken te realiseren
- Voorkomen van 'verspilling' van ruimte én talent
 - doordat gezamenlijke doelen in een gebied wel worden bereikt
 - sneller doorlopen van gebiedsprocessen en actieve stilstand scheelt aanzienlijk capaciteit bij gemeente, waterschappen, provincie en ondernemers

Home Materis

WELKOM BIJ PUZZELN MET RUIMTE

In het programma Programma Puzzelen met Ruimte werken we samen om op een innovatieve manier complexe gebiedsprocessen verder te helpen en ruimtelijke opgaven te koppelen. Ontdek hoe wij, samen met diverse belanghebbenden, streven naar een duurzame en leefbare toekomst voor onze regio en vastgelopen processen weer in beweging te krijgen. Dit vraagt om Ruimte in een initiatief van

<https://puzzelenmetruimte.nl>

ikroimee.nl

Beweging in het Brabantse buitengebied

WE STAAN VOOR GROTE UITDAGINGEN IN BRABANT
Er is veel te doen in het Brabantse buitengebied, maar gelijktijdig ook nog veel onzeker. Alle betrokken partijen zijn volop met elkaar in gesprek over de grote maatschappelijke

× sluit

- Home
- Over #ikroimee
- Waarom roeien?
- Doorbraakcasussen
- Op papier
- Hoe beginnen?
- Ook meeroeien?
- Beluister de podcast Brabantse Doorzetters

Afronding

Dankjewel!!!

- Aan projectleiders, gebiedsteams, koppelteam, bestuurders en regiodeal om dit mogelijk te maken
- Bij behoefte aan doorbraken: gebruik onze lessen op puzzelenmetruimte.nl
- Betrek ons als je wilt sparren
- En.... Hopelijk bij nieuwe RegioDeal weer volle kracht vooruit!

Puzzelen met Ruimte 2.0

Van benutten van koppelkans naar doorbreken van stilstand

- Doorbraken genereren met dedicated doorbraakteam
- Breder inzetten en opschalen van nieuw ontwikkelde instrumenten zoals de botsproef
- Voorkomen van 'verspilling' van ruimte én talent
 - doordat gezamenlijke doelen in een gebied wel worden bereikt
 - sneller doorlopen van gebiedsprocessen en actieve stilstand scheelt aanzienlijk capaciteit bij gemeente, waterschappen, provincie en ondernemers

Probleem

Botsingen

Landing

Regio Deal
Noordoost Brabant